

INTERNETFILOZÓFIA

Berezvai Dániel, Ropolyi László

Első, lektorálatlan kiadás!

1. ELŐADÁS

Előadó: Ropolyi László

Internetfilozófia

Az internetnek a *filozófiája* lesz a téma. Nem honlapszerkesztési metodológia, hanem filozófiai elemzés lesz.

Filozófiai elemzés: Valamilyen kritikai gondolkodásmód mellett elkötelezve magunkat a dolgok értelmének megtalálása. Nekünk is ez a célunk

Alapvető kérdés: Mi értelme van az internetnek? Miért csinálják az emberek ezt? Ez nem hétköznapi módon (pl.: Mert csak!), hanem filozófiailag lesz megválaszolva.

Motiváció

Meta-szintű elemzés: Mi értelme van az internet értelmét keresni?

Filozófia természete, jellege

Mit jelent az internetről filozófiai módon gondolkodni?

Motiváció

Az internet kb. 30 éve létezik. Azóta próbáljuk megérteni, hogy mi ez. Kialakulása óta radikálisan változott. Ezeket a változásokat is érdemes lenne követni.

1950-1960 körül az amerikai védelmi minisztérium projektje volt. Eredeti célja a harmadik világháborúra felkészülve, az alatti robusztus kommunikációs hálózat kialakítása. Robusztus: Jól tűri bizonyos részeinek kiesését. Elosztott jellegű működésmód. Régen a kommunikációs központokat, parancsnoki pozíciókat mindig lebombázták. Egy-egy ilyen központ kiesése ne vezessen az internet összeomlásához.

Még nem tört ki a világháború, de annak ellenére az internet él és virul. Hallatlan fejlődést mutatott; Minden más technikánál intenzívebben. Javasolt olvasnivaló: H. Zakon angol nyelvű grafikonos, szlogenes leírása az internet fejlődéséről, alakulásáról.

Elemzésünk során két nehézséggel szembesülünk

1 Mindenütt jelen levőség

Angolul: Omnipresence. Az internet mindenütt jelen van. (Mint egy isten.) Az internet ma a társadalomnak és emberi létnek minden szegletében ott van. Ez azért probléma, mert a viszonyokat nem tudjuk megállapítani. Nem világos, hogy melyik fontos, melyik nem. Eltűnik az a különbség, hogy "az erre van kitalálva". A lényeges és lényegtelen összefüggések összemosódnak.

Erre több megoldás létezik:

1. Társadalomelemzés a szociológiából: Rétegződés.
Az internet társadalmi képződmény, tehát az emberi társadalom működéséről szóló leírások biztosan illenek rá. Nézzük meg, hogy a szociológia mit tud mondani! A rétegződés fontos a szociológiában. Az internetnél az úgy nevezett "Digitális szakadék" felel meg ennek. Az internet növeli a társadalmi különbségeket. (Ez nekünk nem jó megoldás, csak egy újabb réteg.)
2. Politológia (a politikatudományból): Hogyan működik jól a demokratikus intézményrendszer? Ezt az elméletet másolják le a gyakorlatban a skandináv államok. Mindenkinek van internet hozzáférése, és nyilvánossá tették a közéletet. Pl.: Svédországban minden, a közösségi életre vonatkozó dokumentumot nyilvánosságra hoznak. Ez az e-demokrácia.
3. Pszichológia: Függőség. A Facebook chat, online beszélgetés például ilyen igény. Az internet megvonása után az alany ugyan olyan mellékhatásokat mutat, mint például az alkoholfüggőségben szenvedők.
4. Mérnöki: Milyen típusú hálózatokat érdemes kiépíteni. Ez csak mechanikai szinten foglalkozik az internettel, rendszergazdáknak és hálózatépítőknek való.

5. Bármilyen más, az internettől független diszciplináris leírás: Meg tudja mutatni a dolog lényegét egy-egy oldalról. De legyünk kritikusak! Lehet ugyan használni ezeket a leírásokat, de nem mindig lesznek teljesek. Mi mindegyik megközelítést szeretnénk figyelembe venni.
6. Teljes leírás csak a filozófia módszereivel érhető el. *A filozófia alapja a világ. Nem szűk nézőpontú.* Minden más leírás elfogult.

(Második nehézség az —Egyidejűség, a részt vevő megfigyelő (önmegfigyelés). Két alcímmel később tárgyaljuk.)

Filozófia

Bármit, amit vizsgálunk, azt az összes többi létezőhöz hozzámérjük. Egy komplett, teljes, egész leírást kell nyújtani. Minden egyéb létezőhöz való viszonyában mutatkozzon. Minden mással összehasonlítjuk.

Miben azonos minden mással és miben nem azonos minden mással. Ehhez arra van szükség, hogy ne korlátozzuk le nézőpontunkat. Lehetetlen ez? A filozófiának 2500 éves történelme van. Ez alatt sok érdekes eljárást kitaláltak e cél elérése érdekében.

A mindenütt jelen levőség probléma megoldása tehát, hogy nem egy tudományos diszciplínával közelítjük meg, hanem filozófiával.

Arisztotelész

I.e. IV században született, ekkor, az ő közreműködésével jöttek létre a szaktudományok. Arisztotelész előtt nem léteztek tudományterületek.

Metafizika. A világhoz való viszonyunk ez után kettős lett. *Szaktudományos* (szempont, aspektus, valamelyik oldal kiemelése) és *filozófiai* (mint létező, egész, teljes) megközelítések léteznek.

A szaktudomány alapos, pontos, egzakt módon dolgozik. A filozófiának más módszerei vannak.

2 Egyidejűség

A második probléma.

Az internet megértésének komoly gátja, hogy benne vagyunk a megértendő folyamatokban, éppen most zajlanak.

A folyamat zajlása és a folyamat elemzése egyidejű, ami a tudományos módszerekben szokatlan helyzet. Általában kívülről ránézünk az elemzendő tárgyra. Térben és időben különvölünk a tárgytól. Erre szükségünk van az objektivitáshoz. Így tudunk megszabadulni a szubjektív komponenstől.

Az internet vizsgálatánál ezt nem tudjuk külső szemlélőként megtenni.

Két kitérő

Régen tanúskodás → Ma a tudományos közösség bármely tagja megkérdőjelezheti az eredményt.

Kvantummechanika: Csak a megfigyelés során "ugrik be" a részecske egy állapotba. Hol a határ megfigyelő és megfigyelt között?

Részt vevő megfigyelő (önmegfigyelés)

Részt vevő megfigyelő (önmegfigyelés) gyakran előfordul például az antropológiában. De ott megoldható részben, az elkülönített törzsek vizsgálatával. Még ma is vannak szinte érintetlen szigetek, ahova a modern gondolkodásmód és eszközök még nem jutottak el.

Hogyan lehet ezt megoldani az internetnél? Meg kell engedni, el kell fogadni, hogy résztvevő megfigyelést használjunk. Az önmegfigyelés kényszeréből származó korlátokat valahogyan le kell küzdeni.

Pszichológiában létezik erre módszer: Első-, második-, és harmadik személyű leírás:

- Első: Állítás saját magunkról.
- Második: Objektívan vizsgáljuk a velünk szemben levő embert.
- Harmadik: Két ember kommunikál. Egy rajtuk kívül levő embert tekintik.

Filozófiai gondolkodásmód itt is segít, abban az értelemben, hogy a filozófiának van egy nagyon fontos módszere; a gondolkodás.

A gondolkodás leírásához igénybe vehetjük a reflexió és az önreflexió fogalmait.

A fogalomhasználat mindig reflektálást és önreflektálást kíván. Az ember nem csak gondolkodik, hanem arról is gondolkodik, hogy miért gondolkodik.

"Ki az, aki filozofál? Aki bonyolítja a dolgot."

Filozófiából nem egy van. Filozófiából mindig sok van.

A tudományok mindig törekszenek arra, hogy a helyes rendszert, a helyes elméletet, a helyes metodológiát kitalálják, és utána azt és csakis azt használják.

Törekszenek az egyre.

A filozófia is egy egységet akar felmutatni, de egy sokféleből összeálló egységet. Hogyan lehet az összes emberi tapasztalatot egyetlen rendszerben kezelni?

Nem egyféleképpen. A filozófiák tehát száma végtelenül nagy.

Elköteleződhetünk egy filozófiai álláspont mellett, de olyankor tudnunk kell, miért. Fogjuk követni például Arisztotelész módszereit a következő fejezetekben.

Indokoljuk most meg, miért.

Miért? Mert sikeresen megválaszolt olyan kérdéseket, mint: Mi az, hogy természet, ember, társadalom, műalkotás, alkotmány? Válaszait többé-kevésbé elfogadjuk ma is. Ezért érdemes hitelt adni az arisztotelészi filozófiának.

Mondhatjuk, hogy itt egy arisztotelészi internetfilozófiát csinálunk.

Lényege: Arisztotelész egy összetett (komplex) rendszerként tekintett mindenre. Az arisztotelészi elképzelés a komplexitásról a következő: Egy valóságos létező mindig összetett. Ha meg akarjuk érteni, akkor több szempontból is meg kell érteni. Az okokat kell megértenünk. Nem egyet, négyet:

1. Anyagi
2. Formai
3. Ható
4. Cél

A következő fejezetekben ezt részletesebben megbeszéljük.

2. ELŐADÁS

Ebben a fejezetben folytatjuk az internet megértését. Kialakítunk egy olyan képet, ami nem csak 1-2 dimenziójára érvényes, hanem az egészre.

Ismétlésképpen tekintsük még egyszer a két csoportot

1. Az elemzés és a folyamat zajlásának egyidejűsége. Ehhez önreflexió szükséges, például a filozófia.
2. Az internet mindenütt jelen valósága. Az élet minden területére benyomul. Nem könnyű kiválasztani szerepei közül a fontosakat. Itt szintén a filozófia segít. A létezőt minden szempontból vizsgálja, nem szaktudomány.

Részletek tanulmányozása is zajlik, máshol.

Arisztotelész filozófiája

A filozófia mindig sokféle. Nincs egy olyan változata, ami minden másikon felülmúlik. Ez előny, nem hátrány: Mindenki képes saját filozófiát, világnézetet létrehozni és a szerint élni életét.

E sokféle változat közül most elsősorban Arisztotelész nézőpontjaira fogunk támaszkodni. Ő minden idők legfontosabb filozófusa. Ma is követjük, elemezzük.

Azért volt olyan sikeres, mert az ő idejében vált lehetővé az, hogy a konkrét létezők természetét

megértések és leírják. Különféle létezőkkel akkor benépesítették az ember világát. Arisztotelész rendkívül jól teljesített ebben.

Ha van valami új, szokatlan (az internet például új, 30 éve jött létre), akkor Arisztotelész gondolkodásmódjának segítségével értjük meg, hogy milyen természete van, mik a különlegességei, stb. 2500 éves és még mindig nem haszontalan és halott.

A létezőket összetett (komplex) létezőkként érti meg. Mit jelent ez? Hogy nem egynemű. Nem egy féle leírás tárja fel természetét. Nem lehet egy mondatban összefoglalni, nem lehet egy vonatkozással redukálni. Több, egymásra redukálhatatlan, egymással nem helyettesíthető rész alkotja a lényegét. ⇒Megértése is összetett kell, legyen.

Négy ok

Komplex módon komplex létező megértése a négyféle ok megtalálásával lehetséges. Ma többen egy ok megtalálásával megelégszenek, de ez nekünk nem elég.

Miért kell okokat keresni? Mert a tudás az okok ismerete. Definíció szerint. Ez az alaphipotézis. Metafizika című írása ezzel a mondattal kezdődik: Minden ember törekszik a tudásra. [...] A tudás az okok megismerése.

Oksági elméletében ki is fejti a négy okot:

1. Anyagi
2. Formai
3. Ható
4. Cél

Részletekkel nem fogunk foglalkozni, de:

Nézzünk egy konkrét házat

Például az egyetemet! Hogyan lehet ezt megérteni?

Anyagi: Meg kell keresni az anyagi okait. Melyek ezek? Miből áll: Beton, fa, műanyag, stb. Ha ezek nem volnának, nem tudnánk megérteni ezt a házat. De ez nem elég. Ennyivel nem tudnánk különbséget tenni egy építőipari alapanyag lerakat és egy ház között.

Formai: Meg kell ismernünk, hogy ezek az anyagi komponensek miként vannak elrendezve. Alap, falak, tető, stb. Valakinek ezt fel is kell építeni az adott formában. Ez még mindig nem elég.

Ható: El is lehet rontani. Beázik, nem szigetel és átmegy a hang a falon.

Cél: Létezése nem volna lehetséges a nélkül, hogy az építőt valamilyen cél mozgatná. Például pontosan ide pontosan ebből az anyagból a konkrét terv alapján házat fogok csinálni.

Nem csak mesterséges, természetes is.

Arisztotelész szerint nem csak a mesterséges dolgokra érvényes. A természetben levő dolgok is magyarázhatók e négy okkal.

Felemelünk egy követ, elengedjük, lezuhan. Miért?

Mert a kő célja, hogy a földön helyezkedjen el.

Arisztotelész fizikája mezőelméleti komponenst is tartalmaz. Ma nincs gondolkodásunk középpontjában (Ennek érdemes utánanézni.)

**ARISZTOTELÉSZI IHLETÉSŰ
INTERNETFILOZÓFIA**

Mi is négyféleképpen fogjuk értelmezni az internetet.

1. (Anyagi) Az internet technikai rendszer
2. (Formai) Kommunikációt szolgáló ágens (szereplő)
3. (Ható) Kulturális közeget hordoz. Az egész emberi kultúra megjelenik az interneten is. Nagyjából. (Verseket valaki felgépeli, Műalkotásokról fényképek készülnek)
4. (Cél) Az internet sajátos organizmus. Önálló egységként tekintünk rá a hétköznapiakban. Fel lehet rá tenni dolgokat, fel lehet menni az internetre, stb.

Az év során ezt a négy elemzési szempontot mind megértjük, ami az internet komplex módon való megértéséhez fog vezetni. Technikafilozófiai,

kommunikációfilozófiai, kultúrafilozófiai, és
organizációfilozófiai szempontok alapján fogjuk
elemezni.

Ez a terv, most előrettekintünk a végső konklúzióra.

Eredmény

Az internet egy harmadik emberi létformának – amit
hálólétnek nevezünk – a hordozója. A hálólét
viszonyainak megjelenítője, kifejezője és hordozója.

Harmadik emberi létforma: Az internet előtti élet két
szinten (szférában) működött: Természeti és
társadalmi szféra. Az ember mindkettőben élt, kettős
lény volt. Van testünk, biológiai és fizikai elemzések
tárgya. Akinek nincs teste, az nem ember. De ez nem
elég. Az ember nem csak test, hanem társas lény is.
Mesterséges környezetbe felemelkedünk, az emberre
válás folyamatában jön egy második természet, egy
második viszonyrendszer: A társadalom. Egyszerre
vagyunk lakói mindkettőnek. Alá vagyunk vetve a
természetnek és a társadalomnak is. Társas viszonyok
a tulajdon, kulturális értékek, család, erkölcs, politika,
stb.

Ehhez képest az internet egy harmadik emberi
létszférának, a hálólétnek hordozója.

Konkrét személyiség az e szférák metszete. Ha valaki süket, vagy ha valaki antiszociális, akkor nem tud egy-egy szférában annyira létezni.

Társadalmi viszonyok a legtöbb ember számára adottak, mert beleszülettünk. Nem tudunk eltekinteni attól, hogy éppen hol élünk, hova születtünk, hogyan neveltek bennünket. Az internethasználat létszféra pont az teszi lehetővé, hogy magunk mögött hagyjuk mindezt. Kiépítünk egy olyan közeget, ahol a döntés – mi fontos nekem, mi vagyok, stb. – az én döntésemén múlik. Más módon kiterjedő, más értékeket használó közeg az internet. Természetesen nem független az alsó kettőtől. Továbbra is kell enni, például. De felköltözhetünk a netre. Azok a közösségek, melyeket ott találunk, vagy hozunk létre, azok nem beleszületett, hanem szabadon választott közösségek. Teljesen más emberi élet zajlik ott.

Amerikai elnök idézet: Az internetet nem azért találtuk ki, hogy (...) Jelentősége mérhetetlenül nagy. Akkora a jelentősége, mint az állatvilágból való kiemelkedésünk. Mint a társas viszonyok létrejötte. Kidolgozza magát az ember a társas viszonyokból. Például a letöltés (torrentezés) vs. lopás most erősen vitatott téma.

Mi az internet? Egy harmadik emberi létforma hordozó közege.

Technika fogalma, tág értelmezése

Első kérdéseink: Mi az a technika? Mik az információs technika specifikumai? Mi az internet technikai szempontból?

Technika általános leírása, amibe belefélt az első őseimberek által használt eszközök és az internet is.

A technika nem azonos a gépek tanával. Híres technikafilozófus: Ellul 1970-es években publikált egy könyvet, ami így kezdődik:

Népszerű tévedés, hogy amikor a technikáról kezdünk beszélni, egyből a gépekre ugrunk. Nem ez a dolgok lényege. A technika lehetséges gépek nélkül is.

Mi a technika?

Filozófiai válasz lesz, ami minden technikára jellemző. Nincs a technikának elmélete. Van gépészet, villamosság, alkotmány, de ezek nem a technika egészét ragadják meg.

Technika nem pusztán az, amit a műszaki egyetemen tanítanak. Azok technika orientált dolgok, de nem merítik ki az összes lehetséges technikát. A technika fogalma ennél tágasabb.

Mindennapi élet technikája, mentális viszonyok használati technikája (pszichológia) Jog, gazdaság, tudományos kutatás, gondolkodásmód.

Definíció: A technika az ember uralma a technikai szituáció fölött.

Technikai szituáció: Helyzet, összefüggésrendszer, stb. (Híres német filozófus, Heidegger dolgozata a technika kérdéséhez címmel egyszerűen csak állványnak nevezi.)

1960-es években szituacionista mozgalom. Deborel nézetei, a spektákulum társadalma. (TGM előadássorozat)

Szituáció feletti uralom: Nem az történik, ami természet adta módon történne, hanem az, amit az ember akar. Példa: Tartok egy almát a kezemben. Ha nem uralnám a szituációt, akkor az leesne a földre, mert az természetes. Felemelem, tartom a kezemben, uralom a szituációt. Ilyen triviális technikák végtelen sokasága uralja az embereket.

Emberré válás is ilyen. Vannak az állatok, azt csinálják, amit a természet megszab számukra. Az ember azonban meg tudja változtatni ezt a természeti viszonyt. Más kimenetelhez juttatjuk. Elkezdjük csíholni a tüzet $\Rightarrow$ meg lehet sütni a húst, nem kell nyersen megenni.

Minden emberi cselekvésnek van egy technikai komponense. Nevezetesen az, amelyikben az ember a cselekvés révén valamilyen mesterséges célt

megvalósít. Szituációt olyan végkimenetelhez juttatja, ahol mesterséges létező keletkezik. Felemelem az almát, $\Rightarrow$ az alma egy méter magason van, nem a földön. Mesterséges dolgokat hozunk létre.

Gyűjtögető életmód $\rightarrow$ háziállat-tartás, növénytermesztés. Beleavatkoztunk a természetes folyamatba. Állati közösségekben van természetesen ennek előzménye, de mind csak előzetes dolog, az állati gyakorlat nem változik, az ember magasabb szinten van. (könyv – Csányi Vilmos: Az emberi természet)

A technika tehát minden cselekvésnek része, minden emberi cselekvés igénybe veszi valahogy. Minden cselekvésnek van technikai komponense.

A technika legfontosabb produktuma az ember maga. Az ember önmagát hozza létre, önmagát alakítja. Kitűz célokat és meg tudja valósítani. Az ember önteremtő lény, ami hallatlan előny, de ugyanakkor hallatlan felelősség is. Ha ezt bármikor abbahagyjuk, nem hozzunk magunkat folyamatosan létre, akkor visszasüllyedünk az állatok közé. Ez a szabadságnak, és a szabadságba való kényszerítésnek a kettőssége. Uralkodunk a természetben, de ha nem uralkodunk, akkor elveszünk.

5. ELŐADÁS

Filozófiánk az internetet összetett rendszerként azonosítja.

Arisztotelészi négy szempont szerint: Technikai rendszer, kommunikációs ágens, kulturális közeg, önálló organizmus.

A technika definíció szerint a technikai szituáció feletti emberi kontroll. Vagyis az történjen, amit az ember akar. Valamilyen célt tud megvalósítani a természet adta mód helyett.

Technikai szituáció

Az ember világának egy része, komponense, összetevője, eleme, amely fölött az ember uralma valóságosan megvalósulhat. A világ fel van osztva elemek sokaságára, ezeket hívhatjuk technikai szituációknak. Ezeken belül létrehozhatunk valami mesterséges létezőt.

Azoknak a feltételeknek, adottságoknak, körülményeknek sokasága, amely az adott technikai helyzetet, gyakorlatot, uralmi próbálkozást befolyásolja.

Négy komponense van

1. Körülmények, feltételek sokasága
2. Ágens
3. Eszköz

4. Cél

Internet

Számítógépek és kapcsolatukat lehetővé tevő eszközök együttese.

Ha nem működik, akkor ez egy jelzés arra, hogy valami figyelmen kívül hagyott dolog még hozzátartozik az összes körülményhez, amely befolyásolja az internet felépítését, feltétele az internet létezésének.

Az internet végső soron összekapcsolt számítógépek, számítógép hálózat feletti emberi kontroll. El tudunk valami célt érni vele.

Komponens, amivel ezt ki kell egészíteni: Ágens. Ki kapcsolja össze a gépeket, ki gyártja azokat, ki teszi lehetővé az internetet? Szükség van egy célkitűzőre, aki ezt mind véghezviszi.

Létrehozás, Használat

Mindkét esetben Szükség van ágensekre.

Az internet létrehozásával kapcsolatos szándékok. Hogyan lesz szándékból valami? Konkrét elképzelésre van szükség a technikáról. Technika társadalmi konstrukciója (SCOT - Social construction of technology): technikai rendszerek/termékek esetében a felhasználók releváns köre, akik majd használni fogják a tervezés fázisában illetve a működtetés fázisában a

használóknak köre fontos szerepet játszik. Van egy visszacsatolás a tervezők és a használók között, ez alatt alakul ki és stabilizálódik a termék maga. Nem a "nagy okos mérnökök kitalálják", hanem a termék felhasználói a használat során lényegesen hozzájárulnak a dologhoz. Ez minden termék esetében így van, de az internet esetében különösképpen.

Erősen változó és nagyon függ a használoktól. Könnyű új technikát bevezetni, ami megváltoztatja az internet egészét. Például Facebook. Nem a technikai rendszerbe épített, hanem a felhasználók maguk találták ki. Felhasználók igényeit felmérve, ahhoz nagyjából igazodva – a legtöbb kérést beemelik. Így alakul a technika. Ahogy az adott dolgot használják.

Az internet kialakításában emberek milliói, milliárdjai vesznek részt.

A SCOT-ot nem az internet elemzésére találták ki. Nehezebb feladatok megoldására alkalmazták. Fénycső, bakelit, bicikli (ajánlott utána olvasni) létrehozásával kapcsolatban. Az internetre triviálisan egyszerű alkalmazni.

Nem is az internet, hanem a számítógép sajátossága ez. Nem egy befejezett szerkezet/termék, hanem nyitott. Sok lehetőséget lehet segítségével megvalósítani. Csak egy vas – univerzális gép. Ahhoz, hogy alkalmas eszköz legyen, kell hozzá program. Valamilyen

konkrét géppé teszi az általánosan értett számítógépet. Konstruált gépezet lesz.

Szövegszerkesztőt futtatunk vagy játékot.

(Természetesen a programokat meg is kell írni.) A felhasználó alakítja ki – internetezni akarok, zenét akarok hallgatni, fájlokat akarok másolni, stb. Fontos módon befolyásolhatja a történést. Közösségi hálózathoz csatlakozhat, ha akar. Ha nem akar, nem csatlakozik. Ezzel megváltoztatja az egészet.

Az internet struktúrája megismerhető-e? Nem. Minden pillanatban változik. Attól függően, hogy valaki az aktuális felhasználók közül belép-e egy hálózatba, vagy nem. Mikor, hol, hogyan. Ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Még csak rendes pillanatkép sem készíthető. Az ágens jelen van, szándékai mozgatják az egészet. Az internet nem csak pusztán a számítógépek és összekapcsolásukból áll. Ebből még nem lesz semmi. Figyelembe kell venni felhasználókat, akik dinamikussá teszik a vizsgált terméket.

Kultúrában ennek megfelelője a Web 2.0 – a felhasználók közreműködése nélkülözhetetlen. A tartalom nem adott és csak úgy jön, hanem öntermelés folyik.

Programozás története kis könyv: Endrei Walter - A számítógépek megjelenése előtti szerkezeteken hogyan

próbálták programozni. (Vízimalmokat programozták már a középkorban.)

A programozás önálló szakmává lett.

Információs technikai rendszer

Az internet információs technikai rendszer. Ezzel az ágens szerepe mérhetetlenül megnő.

Erről később lesz szó.

Eszköz

Minden technikai szituációban komponens az eszköz. Lényegesen fontos.

Általános szerepe: Az a létező, amelyik az ágens és a cél között foglal helyet. Az ember eszköz segítségével éri el a célját.

Milyen eszközök révén jön létre az internet?

Eszközök tipikus változatai a gépek. A technikát általában a gépek működésével jellemzik.

Mi a gép?

Mi egy gép? Milyen gépek vannak? Materiális reprezentációval rendelkezhetnek. Például számítógép, óra, autó. Vannak más gépek is;

Turing gép: Feltalálója a második legfontosabb angol (Newton után). Kódfejtő csoportban dolgozott a második világháborúban, megfejtették a németek

feltörhetetlennek hitt kódját. Szövetségesek ennek köszönhetően nyertek. A korszak egyik legnagyobb matematikusa. Automaták, szerveződés gondolatmenetei. Hogyan jönnek létre struktúrák a természetben. (Virágmintázatok, stb.)

Számítástudomány, automaták gondolatmenete
Neumann számára is alapvető volt. Belátták, hogy lehetséges számítógépeket építeni és érdemes, mert meg lehet vele oldani releváns problémákat. Church – Turing tézis: Kiszámíthatóság, programozhatóság. Be lehet bizonyítani, hogy bármilyen, viszonylag egyszerű feltételeknek eleget tevő nyelvi formula megprogramozható. A Turing gép egy képzeletbeli univerzális automata. Elemei: Író- olvasó-fej, és egy végtelen szalag. És ez így egy működőképes szerkezet.

Sakkozó automata: Benne ül egy törpe, aki irányítja a sakkfigurákat.

Gép

Emberi szándékok valamilyen mentális (fogalmi) vagy valóságos szerkezetben való működtetése. Eljut egy kiindulópontból –egy végpontba, emberi beavatkozás nélkül.

Beépített komponensek működtetése révén az emberi szándékot megvalósítja. Delegál, beépít.

Ajtó-nyitó/csukó szerkezet tipikus megnyilvánulása a gépnek. Emberi szándék, hogy az ajtó becsukódjon, ez meg is valósul emberi beavatkozás nélkül.

Fekvőrendőr: Domb az út közepén. Az a szándék van beleépítve, hogy az autósok ne hajtsanak gyorsan azon az útszakaszon. Ez meg is valósul.

Vannak egyszerű és összetett gépek is.

Egyszerű gépek: Emelő, ék, csiga. Nagyon régen jöttek létre, könnyű látni működésük módját. Az emberi szándék delegálását világos módon kifejezik.

Összetett gépek: Mérnöki képességek kérdése, hogy hogyan lehet egyszerű gépek sokaságából összetettet építeni. Egyszerű gépek milliószoros alkalmazásából jön létre egy összetett gép.

Félvezetők → Tranzisztorok. Egyszerű elektronikai eszköz/kapcsoló. Sokmilliárd tranzisztor → chip. Chipekből épül fel az egész elektronika világa.

Elektronika sokkal dinamikusabban fejlődik, mint a gépipar. Ennek sokféle oka van, de most nem részletezzük.

A gép struktúrával rendelkező eszköz. Alakítható, komplikálható. Automata.

Internet értelmezése

Az internet egészének a működésében olyan eszközök, mint a programozható digitális számítógépek és azok az eszközök között kapcsolódást lehetővé teszik megfelelő kapcsolóelemeken működtethető programok, gyűjteményét jelentik, amelyek hozzájárulásához... Ez fel is sorolható.

Eszközök köre. Nem egyetlen elem van, hanem sok. Feltételek között felsorolt dolognak ezen részei az eszköz kategóriájába tartoznak, eszközként funkcionálnak.

Nem pusztán az anyagi hordozókkal ellátott létezők tekinthető eszközöknek, hanem utasítássorozatok vagy más ehhez hasonló dolgok. Nyelvi formulák egymásutánja.

Ide tartoznak nem csak a számítógépeket összekapcsoló protokollok, hanem az e-mailt, szörfölést lehetővé tevő programok is. A felhasználó is. Program, amit nem használnak, az nem hoz létre mesterséges létezőt. Nagyszámú humán felhasználóra van szükség.

Cél szempontjából érdekes

Az internet mesterséges produktum, és mesterséges termékek sokaságát produkálja.

Cél az internetnek, mint technikai rendszernek létrehozásával és használatával: Mesterségesen

kialakított számítógép hálózat működőképes legyen, a felhasználók számára használható legyen.

Mindenki számára – aki rendelkezik a digitális írás tudásával – használható mesterséges szféra.

Végző soron abból a szempontból érdekes cél, hogy milyen technikai terméket állítunk elő. Hogy konkrétan milyen célra lesz használva, az majd később derül ki.

Minden ember számára hozzáférhető. Többen is javasolták az emberi jogok egyetemes nyilatkozásának kibővítését az internethasználat lehetőségével.
(UNESCO)

Mi következik ebből?

A továbbiakban azt mondhatjuk; az internet más technikákhoz hasonlítva speciális helyzetben van. Nem minden technika esetében meghatározó az a matéria, amivel dolgozunk.

Az internet lényege az információ. Zajlanak anyagi folyamatok is – azok nélkül nem történhet semmi – de nem anyagi közegben történik a lényeg.

Milyen sajátosságokkal? Mindezek a fent tárgyalt dolgok érvényesek lesznek továbbra is. De speciálisak lesznek. Máshol konkrétabbak lesznek. Információs technika feltételrendszere más, konkrétabb, mint az

általános technikában. Ágens, eszközök, célok hasonlóképpen eltérnek.

Az információs technika milyen specifikumokkal rendelkezik?

Technika általános természete mellett mi még?

Specifikus. Sajátos karakter. Min alapszik? Egyszerű;

Információval dolgozunk, nem agyaggal/vassal/stb.

Információ vs. Anyagi dolgok

Ehhez az összehasonlításhoz kell az információ fogalma.

Mi az információ egyáltalán?

Többféle információelmélet van. Matematikusok, informatikusok, biológusok változata sokszor egymással nincs köszönőviszonyban sem. Capurro 134 különféle érvényes és releváns definíciót talált az információ fogalmára. Ha valami ilyen sokféle értelmet hordoz, az azt jelenti, hogy itt valami nagyon fontos dologról van szó. Sok különböző emberek jelent valamit. Hasonló a kultúra fogalma is.

A sokféle elmélet motívumait megpróbáljuk megérteni. Mi az információ?

Az információ megértésének legfontosabb akadály, hogy nem olyan jellegű létező, mint amihez a mindennapi életben hozzászoktunk. Nem tárgy, nem dolog. Nem jól elkülönülő objektum, ami önmagában megérthető.

Ennél nehezebb a két pont közötti reláció, viszonyként létező. Például a rokonság – emberek közötti viszony. Egyenlőség is reláció, matematikai nyelvezetben megtalálható.

Az információ is relációs létező. Ez okozza a nehézséget. Sokszor, sokan dologként létezőnek hiszik. Ha így gondolunk rá, nem értjük meg a természetét, lényegét. Ha valaki ezt a relációt egységbe fogalja, akkor nem fogja megérteni a természetét. Ez néha nem is fontos, ott szabad is. Például információ küldése két gép között.

6. ELŐADÁS

14:25-ig vártam, majd hazamentem. De útközben szerencsére találkoztam tanár úrral, és visszajöttem vele.

Ismétlés

Felhasználók aktivitása, szándékai mindig szerepet játszik az internet kialakításában, a mesterséges létező folyamatos alakulásában.

A felhasználók részesei a dolognak, nem pusztán mérnöki folyamatról van szó.

Milyen következményekkel jár ez?

Milyen ideológia épül be az internetbe?

Minden technikai rendszer, mikor működik, valamilyen értékeket állít elő. Technikának fontos működésmódja: Terméket (hálózati elemek, hardver) és szimbolikus dolgot (folyamatos jelenlét, individuális felhasználó képes kontrollálni viszonyait) is termelünk. Lényeges részei az életünknek.

Társadalom (ember) és a technika viszonya

Legfontosabb kérdések egyike.

Két lehetőség:

1. Technika autonóm (önálló) szféra. Van egy önálló fejlődése, ami független a társadalmi viszonyoktól. <->
2. Együttfejlődés. Függenek egymástól. >-<

Következmény a technika fogalmából:

Két kérdés a technikával kapcsolatban:

1. Melyik az elsődleges meghatározó? Technika alakítja a társadalmat vagy a társadalom a technikát? Számunkra elsődleges a társadalom lesz. Az ember alakítja. uralja. és hozza létre a technikát. Az egyes egyén lehet, hogy nem uralja, de a társadalom igen.
Kontroll, uralom⇒Társadalmi értékrend megjelenik a technikában is. Például: A jogrendszer az egy technika – nem gépi – közösségi viszonyok feletti irányítás. Mint az "Innocent before proven guilty."
2. Értékfüggetlen? Nem. A technika értékterhelt, extra értékeket hoz létre. Létrehozása és fenntartása körülményei miatt működése közben nem csak technikai termék jön létre, hanem értékrend is működik.

Példa: Almát félbevágunk...

Az értékek világa

Az értékek csak azáltal vannak, hogy az ember létrehozza, fenntartja őket tevékenysége során.

Minden szimbolikus tartalom szintén mesterséges létező, amit folyamatosan létre kell hozni. Az ember maga egy olyan termék, amit folyamatosan létre kell

hozni. Tudásunkat, kapcsolatrendszerünket fenn kell tartani, különben leépül.

Az internetezés működése a posztmodern értékrend jelenlétét biztosítja abban a közegben, ahol működik.

Hétköznapi funkcióin túl egy szimbolikus értékrendet is folyamatosan fenntart: a posztmodern értékeket.

Információ fogalmának értelmezése

A technika nem csak materiális komponensekből áll. Ezek mellett nélkülözhetetlen figyelembe venni az információt.

Az internet információs technika. Mit jelent ez a jelző itt?

Nehézzé teszi dolgunkat, hogy az információ nem olyan típusú létező, mint egy alma, kréta, papírlap.

Létezik-e érzelem, mint a hazaszeretet, és ugyan olyan létező-e, mint egy vízcsap?

Egynemű, homogén-e, vagy nem?

Erre egyik legvilágosabb válasz kettéválasztja:

1. Anyagi dolgok
2. Szellemi dolgok

Nem ugyan úgy léteznek.

A szellemi dolgokat nem lehet megfogni, sőt lokalizálni (hol vannak) sem. De akkor hogyan lehet ilyen gondolatokat megosztani, világméretűvé tenni, terjeszteni?

A létezés jellege a filozófusoknak legfontosabb ügye, amit megpróbálnak megérteni.

Ennek nyomán érdemes megnézni, hogy az információ hogyan létezik. Mint egy tárgy? Gondolat? Írott szöveg? Kép? Vagy hogyan?

Sokféle elmélet van.

Informatika tanulmányaink során információelméletet is kellene tanulni.

Matematikai elmélet: Shannon féle információ elmélet, amiben magyarok is részt vettek. (Neumann János, aki Szilárd Leótól vette – Entrópia és az információ kapcsolata)

Ennek célja a telefonhálózaton a jelátvitel javítása, zaj csökkentése volt.

Az információt csak deklarálja, nem nyilatkozik róla.

Az információ fogalmának filozófia elemzése, Információfilozófia

Leglényegesebb nehézség, hogy milyen típusú létező.

Olvasnivaló:

- L. Floridi: Információfilozófia (Oxford Internet Institute)
- Ettől eltér Capurro (The Concept of Information - Rafael Capurro)
- Fülöp Géza: Az Információ - Magyar Elektronikus Könyvtár
- Wolfgang Hofkirchner Emergent Information A Unified Theory of Information

Mind másképp gondolkodik.

Három fél természetű létezőről lehet beszélni: Dolgok, viszonyok, folyamatok

Dolgok: Anyagi, testi.

Viszonyok: Például a gravitáció, rokonság.

Rokonságot nehéz megfogni, de könnyű megváltoztatni. Egy szilárd tárgyat könnyű megfogni, de nehéz megváltoztatni.

Rokonság változtatása: Házasság, tudás (kiderül, hogy nem is a testvérem)

Jó, szép, igazságos – ezek is kapcsolatok.

Folyamatok: Fejlődés, mozgás, tanulás, felejtés.

Nem egy konkrét dolog, nem is két dolog közötti viszony, hanem valamilyen módon a létezőknek időben való szétterjedése. Egymást követő állapotok sorozata.

Tanulás: Először nem tud semmit, majd tud egy kicsit, egyre többet és többet, majd tud mindent. Tudatlanság → Tudás.

A tudás maga úgy jelenik meg, mint egy viszony. A tanulás maga valamilyen sorozata az állapotoknak.

Nem minden filozófus ért egyet ezzel.

Ezek mindössze különféle szemléletmódi megközelítései ugyan annak a létezőnek.

"Valami csak dolog, valami csak reláció, valami csak folyamat." – Ez egy szemléletmód. De egy komplex természetű létező leírható mindhárom természettel, több oldalról.

Példa: Elefánt a liftben tanulságos történet.

Ha egyik szemléletmód, szempont lényegesebb, mint a másik, akkor el kell döntení, melyik a legfontosabb, melyik adja a dolog lényegét.

Milyen típusú létező az információ? Reláció

Elsősorban reláció.

Hogyan lehet az információra dologként gondolni?

Hogyan lehet az információra folyamatként gondolni?

Viszony, reláció:

A létező két szintjét meg kell különböztetni. Jelölt szint, jelölő szint.

A két szint között létezik egy megfeleltetés. A jelölő valamit megjelöl. Alapvető fogalom a jel.

Hogyan jön létre a jel? Van egy létező, van egy másik típusú létező, és a kettő között egy egyértelmű megfeleltetés létesül. Az által keletkezik jel, hogy egy ilyen megfeleltetést hozunk létre.

A jelölő maga a jel? Nem. A jel csak az által jön létre, hogy a megfeleltetést kialakítjuk, fenntartjuk.

Megfeleltetés az információelméletben kódolás, visszafejtés a dekódolás.

Két különböző dolog viszonyát deklarálja: Példa az írás. A táblán elhelyezett krétadarabok —egy típusú létezők. Ez még nem jelent senkinek semmit. Csak akkor lesz belőle információ, ha megegyezünk egy megfeleltetésben. Ha megegyezünk abban, hogy a felvázolt krétanyom magyar szavak jelölésére szolgálnak.

Pusztán össze-vissza firkálgatással nem lesz jel, csak krétanyom. Jel csak az által lesz, ha kialakítunk egy kódolást, és megegyezünk benne.

A krétanyomot megfeleltetem egy nyelvi tartalomnak. A jelölés elég komplikált dolog. Egyszerre jelent a krétanyom betűt, szót, akár nevet is.

Jelölő a krétanyom, jelölt egy személy neve, vagy egy szó.

Szó és krétanyom világosan megkülönböztethető fogalom. Azért van értelme a jelölésnek, mert a jelölő a jelölt dolgok helyett áll. Önmaga helyett állhat valami? Igen. Valami saját magát kódolhatja. (Analóg számítástechnikán érdemes elgondolkodni.)

A két dolog közötti viszony nélkül az információ alapfogalma, az információ hordozója, az információt reprezentáló létező, a jel nem létezhetne.

Az információ a jel előállítása. A jel létezésének az állítása.

Valami nem csak önmagát jelenti, hanem jelent valami mást is. A krétapiszkok a táblán nem csak krétapiszkok a táblán, hanem jelölnek egyúttal valami mást is.

Az információ maga ez a hozzárendelés. A két dolog közötti kapcsolat. Kettősség.

A jel az információ megtestesülése, hordozója.

Másik definíció az információra:

Kettősség. Valami nem csak önmaga, hanem valami másnak is tekintjük. Ez az értelmezés. Interpretáció. Egy konkrét létezőt egyrészt önmagaként értelmezzük, másrészt valami más.

Az információ az az értelmezett/interpretált létező.

Bármi hordozhatja az információt, bármi lehet a jelölő, és bármi lehet a jelölt is. Bármi helyettesíthet bármit. A kódolás-dekódolás teljesen szabad. Mindent annak tekintünk, aminek akarunk.

Az értelmezés egy abszolút emberi dolog, ami a legelső emberi tevékenységek egyike. Minden létezőt (...) Mágia alapja. Pont így működik, például: Fekete macska ↔ rossz, babonák.

Az információ az egy relációként létezik. A relációt az interpretáció segítségével állítjuk elő. – A dolgokat nem csak önmaguknak, hanem jeleknek tekintjük. Viszonyt azonosítunk, ami a jelölt és a jelölő között fennáll. Ha ezt megértettük és megvizsgáltuk, akkor az internethasználat következményeit meg fogjuk érteni.

Következmények, tulajdonságok következő órán.

8. ELŐADÁS

A technika fogalma: Adott technikai szituáció feletti ellenőrzés. Ennek a kontroll nyomán jön létre az, hogy egy természet adta magától létrejött dolog helyett mesterséges dolog keletkezik.

Az internet nem pusztán ilyen mesterséges képződmény, hanem egy információs technikai produktum. Valamit az információval csinálnak az emberek annak érdekében, hogy olyan helyzet jöjjön létre, ami magától nem jönne létre. (Elterjed, áértelmeződik, stb.)

Az információnak van formája és tartalma

- Forma: Jel.
- Tartalma: Értelem

Jel és az értelem. Jel és a fizikai jelentés.

A jel fogalmát megvizsgálva azt fogjuk látni, hogy a jel sajátos képződmény. Mindig egy kettősség érvényesül. Hiszen a jel az aktuálisan valami, de potenciálisan valami más.

Kréta por a táblán az aktuálisan kréta por, de potenciálisan valami más, attól függően, hogy hogyan értelmezzük. (L betű)

Akkor válik ez a lehetőség (potencialitás) valóságossá, ha úgy értelmezzük.

Addig, amíg nem jelnek tekintjük, addig aktuálisan egy krétafalt. Miután értelmet tekintünk neki, akkor hozzuk létre a jelet, az információt.

Ez fontos következményekkel jár.

Virtuális létező

- Aktuálisan – Valóságosan
- Potenciálisan - Lehetőség szerint.

Egyszerre mind a kettő.

Ha nincs krétafalt, nincs L betű. Ha nincs L betű, nincs krétafalt. Miért fontos ez?

Mert az ilyen típusú létezők, amelyek valóság és lehetőség szerint is léteznek, azok a létezők külön csoportját jelentik, amelynek neve: Virtuális létezők.

Ez a másként való létezés.

Arisztotelész

A virtuális létező évezredekken keresztül érvényes volt. Arisztotelész elképzelése arról, hogy a lét milyen. A létezésnek kétféle változata van. Az egyik változat az aktuális lét, a másik a potenciális lét. Vagy így létezik valami, vagy úgy. Világosan különböztessük meg ezt a két dolgot. Tud-e Lehetséges létező Valóságos dologgá válni? Ehhez világosan meg kell különböztetni a két formát. Példa: Valóságosan létezik az, amihez érzékileg is hozzáférhetünk. "Teljes lét". A lehetőség szerinti lét egészen más. Hordoz-e ez az anyagdarab

valamilyen lehetőséget? Meg lehet enni és akkor valami történik. (Nem ajánlott krétát enni!) Szét lehet porlasztani, írhatunk vele.

Nézzünk egy gyereket! Valóságosan gyerek. Ámde ugyan az a létező lehetőség szerint is létezik. Lehetőség szerint pedig felnőtt. Meg van az a lehetőség benne, hogy felnőtté váljon.

A lehetőség átmegy valóságba. Akkor fog felnőtté válni.

Arisztotelész figyelmen kívül hagyta, hogy vannak olyan létezők, amelyek egyszerre és egy időben lehetőség szerint és valóság szerint is létezők.

Létezés harmadik típusa a Virtuális létezés

Ahol ez a két dolog elvileg és semmilyen körülmények között nem válhat külön.

Ez például a jel létezési módja. Egyszerre ilyen is és olyan is.

Ha nem jellemi mindkettő, nem tekinthető jelnek.

Gyerek esetében: Elveszítheti a felnőtté válás lehetőségét. De attól még aktuálisan gyerek.

Jel esetében nem beszélhetünk arról, hogy egyik részét elragadjuk belőle. Ha egyikkel nem rendelkezik, akkor már nem jel.

Minden, aminél jelhasználat van, az összes jelhasználat, éppen azért, mert jelek hordozzák, szükségképpen virtuális létezőket állít elő.

Például: Beszélünk. A beszéd jeleket használ. A jeleket használó beszéd nyilvánvaló virtuális világot állít elő, amely nem valóságos, és nem is pusztán lehetőség szerinti, mert akkor nem lenne értelme. Valami valóságtartalma van.

Nyelv: Beszélt (hangzó) formája és írásos formája is van. Ezeket úgy tekinthetjük, mint amelyek sajátos létezésformát jelentenek.

Vizsgáljuk meg azt a kérdést, hogyha van tehát három formája a létezésnek, akkor valami milyen mértékben valóságos.

Ami virtuális az milyen módon valóságos? Hogyan?

Virtuális az, ami valamilyen mértékben valóságos. Nem teljes egészében. Nem abszolút értelemben valóságos.

Valaki elmond egy történetet. Az valamilyen mértékben valóságos. De egy kimondott hamburgerrel senki sem fog jól lakni. ⇒ Nem teljesen valóságos.

A világban minden létező virtuális

Szélsőséges esetei:

- Aktualitás dominál, majdnem teljesen valóságos.
- Majdnem egyáltalán nem valóságos.

Ezt a mértéket jellemezhetjük is valahogyan.
Hozzárendelünk egy számot; Nem végtelenül és nem is nulla mértékben valóságos valami.

Például: Egy táska. Teljesen valóságos. Végtelenül valóságos. De nem egészen így van, mert el van szakadva a füle. Egy rendes táskának, "a" táskának működő füllel kell rendelkeznie. Majdnem valóságos ez a táska, de nem teljesen valóságos. Mint egy "Szakadt fülű táska", teljesen valóságos. De komplikáltabb dolgokkal kapcsolatban lesz ez érdekes.

Egy mondat igazságtartalma. Egy mondat milyen mértékben foglalja magába a valóságot.

Az igazság és a valóság összefonódik. Kimondott igazság meg kell, feleljen a valóságnak.

Milyen mértékben valóságosak az érzelmek?
Valóságos-e, hogy az ember bátor? És a szerelem?
Meddig valóságos? Hogyan?

Milyen mértékben valóságos? A világirodalom fele ezen rágódik. "Tényleg szeretsz?"

Minden, ami ilyen módon jelekből tevődik össze, a jel maga is — virtuálisan létezik, és virtuális létmódot hordoz.

Minden, ami információkon alapul, az virtuális.

Ha ez így van, akkor az összes dolog, amit információs technikával csinálunk, az a virtualitás szférájában van.

Ha az internet információs technika, akkor minden, amit az interneten csinálunk, az csak valamilyen mértékben valóságos.

Valóságosak az interneten fennálló relációk?

Valóságos, amikor az interneten barátkozunk?

Mi a viszony az ilyen típusú relációk és a valós világ között? Az internetes kapcsolatok csak valamilyen mértékben valóságosak. Nyilván val valamilyen valóságtartalmuk — befolyásolja az emberek életét, de nem annyira valóságosak, mint egy falat kenyér.

Az egész internet valójában ebben a virtuális szférában zajlik.

Korábban is volt már ilyen tapasztalatunk. Az egész kultúra hasonló, szintén a virtualitás világában létezik.

Minden, ami kulturális, virtuális. Jó, rossz, szép, nagyszerű. Valóságos vagy nem valóságos? Virtuális.

Az internet és minden, amit az interneten csinálunk, az virtuális létező. Ez nem leszolás.

A szélsőséges értékek, a végtelen és a nulla, csak elméletben létezik. Valójában minden csak virtuálisan létezik.

Bírók is, mikor azt mérlegelik, hogy valaki felelős-e egy cselekedetért.

Az az érdekes, mikor tudatosan vagyunk és mindenről megállapítjuk, milyen mértékben valós.

A valóság nem pusztán szemlélhető, hanem alakítható is. A technika révén. Mesterséges valóságot hozunk létre.

Virtualitás mértéke

Legegyszerűbb kifejeződése egy szám a számegyenesen.

Lehet bonyolultabban is. Matematikai mértékelmélet. (Szakaszhoz hogyan lehet mértéket rendelni. Hossz.)

Hasonlat

Valószínűség fogalma.

XVII században állították elő. Párizsban viták zajlottak. Rényi Alfréd az 50-es – 70-es évek legjelentősebb matematikusa. Leghíresebb közzététele a "Levelek a valószínűségről" című fiktív levelek. A század különböző szereplői váltottak egymással. Kik voltak

ezek: Pascal (filozófus természettudós matematikus fizikus), Leibniz, Bernoulli, stb. Szerencsejátékok tanulmányozása során felmerült kérdésekről.

Kockázás során az a kérdés merül fel, hogy vajon mi lesz az eredmény. Vagy 1, vagy 2... vagy 6. De ez egy vadonatúj helyzet. Nem azt tudjuk megmondani, hogy mi lesz az eredmény. Nem tudjuk, hogy biztosan mi lesz, de tudjuk, hogy biztosan valami. (1, 2, 3, 4, 5, vagy 6.)

Hány ember hal meg egy évben? És hány ember születik. Egy évben megméri, a következő években meg tudják jósolni.

Nem tudta a statisztikus megmondani, hogy pontosan hányan fognak meghalni. Lehet 5678 vagy lehet 5676.

Az ilyen típusú dilemmák arra vezettek, hogy meg kell változtatni világképünket.

Régen: Csak annak van rételme, hogy az állításaink bizonyosságokat állítsanak. "Feldobom a kockát és biztosan 1-es lesz az eredmény."

Most: Az abszolút bizonyosság helyett keletkezik valami más. Az igazság, egy kijelentés bizonyossága valamilyen mértékű.

Vagy abszolút biztosak vagy abszolút bizonytalanok vagyunk.

Vagy mindkettő csak extrém szélső eset. Minden esetben csak egy bizonyos mértékben vagyunk biztosan állításaink helyességében. Keressük meg, hogy milyen mértékben!

Hogy tudományt lehessen csinálni, ahhoz kell egy mérték. Erre bevezették a $[0..1]$ intervallumot. Ami abszolút biztos, az 1, abszolút hamis a 0, a köztesek pedig valahol 0 és 1 közötti igazságértékkel bírnak.

A bizonyosság lett relatív. Képesek voltunk elfogadni egy olyan világnézetet, ahol relatív bizonyosságra építünk. Senki sem szomorkodik ezen nagyon. Ez van." Tudunk ezzel is számolni.

Meg tudjuk mondani egyes kijelentések hibahatárát.

Most a valósággal történik ugyan ez. Abszolút valóságosság és az abszolút valóságosság extrém szélsőértékeknek számítanak. A valóságosság értéke a két szélsőérték között helyezkedik el. Kontinuum. Attól függően, hogy a ∞ és a 0 felé közelít valami, abban a mértékben valóságos.

Következmény

Információs technológia szempontból az internet egy olyan mesterségesen kialakított rendszer/képződmény, amely egyrészt hálózatba kapcsolt számítógépeket jelent, másrészt emberi értelmezés/jelhasználat

következtében egyfajta virtuális szférának a létrehozása.

Az internet végső soron a hálózatba kapcsolt számítógépek használatával előállított virtuális világ.

Ezzel befejeztük a technikai oldal tárgyalását.

AZ INTERNET, MINT KOMMUNIKÁCIÓS SZEREPLŐ

Nem csak mérnökök használják az internetet.

Mi a kommunikáció?

Beszéd, információtovábbítás, tömegkommunikációs forma (TV, újság, rádió, stb.)

Elméleti leírások száma igazából nagy. Bizonytalan a tudós.

Megint azt kell csinálni, mint amit a technika kapcsán tettünk.

Kommunikáció filozófiát kell keresnünk.

A sokféle elméletből kiemeljük, hogy mi a kommunikáció lényege és értelme.

A kommunikáció lényegét tekintve emberi közösségek létrehozását jelenti. A kommunikáció az emberi közösségek építésének a technikája. Mesterséges emberi közösségeket tudunk létrehozni. Mesterséges: Olyan, ami eddig nem létezett.

Illusztrációval szemléltessük: Legegyszerűbb kommunikációs típus szemtől szembe, egy térbeni beszélgetés. Mi történik? Megpróbáljuk elmagyarázni / kifejezni / a másik fél számára érthetővé tenni azt, hogy mit gondolunk, mi a világnézetünk. A beszéd során arra törekszünk, hogy gondolatainkat, érzéseinket, tapasztalatainkat a másik fél számára hozzáférhetővé tegyük, vagyis megosszuk. Ennek a megosztásnak az eredménye, hogy lesz bennünk valami közös. Nem csak én tudom, hogy mit gondolok, hanem a másik is tudja.

Közösség kettőnk között. Mit jelent a közösség? Közös látásmód, gondolkodásmód, szemléletmód, gondolat. Ismeretségben vannak a dologgal. Nem véleményközösség, hanem a vélemények ismeretének közössége. Hogyan lehetséges ez? Elkezdünk kommunikálni. Jelekkel, másik fél dekódolja...

Az elme tartalmának megosztása. Ez nem pusztán teoretikus. Nem csak az elme tartalmát lehet megosztani. Közös genetikai állomány is van az emberekben. Tartozunk az élővilágba, az emberek közé, különféle közösségek kialakulhatnak, amiken belül megosztunk. Sakkozni szeretők közössége, focisok közössége, stb. Egyszerre több csatornában folyhat a közösségépítés. Különféle formában, szinteken.

Közösségépítés technikája

Milyen kommunikációs technikák vannak a közösségben?

Meg kell vizsgálni a:

- Technikai szituációt
- Ágens
- Eszközök
- Cél

Milyen feltételek mellett zajlik a szituáció? Kik, mik az ágensek? Mindig szétszakított, kettős, szeparált ágensek. Két félről van szó. Kommunikációt lehetővé tevő eszköz a médium. Például médianak nevezik az egész sajtót. Újságok, rádió, TV a tömegkommunikáció eszközei. Centrum és a tömeg között zajlik a kommunikáció. Egyik ágens például a szerkesztőség, másik pedig az olvasók sokasága. Cél: Milyen típusú közösséget akarunk létrehozni. Mértékben akarjuk építeni a közösséget.

Jellemezzük a kommunikáció technikáját és milyen következmények vannak. Internet hogyan helyezhető el ebben.

9. ELŐADÁS

Áttértünk a következő szemléletmód vizsgálatára. Az internet kommunikáció értelmezése.

A kommunikáció népszerű téma, rendeget új lehetőség az internethasználat következtében.

Mi a kommunikáció? Üzenetközvetítés? 50-100 különféle elmélete van. Majdnem mindben megfogalmazódik ez, hogy kialakul egy üzenet egy helyen, majd eljut egy másik személyhez. (Jelek továbbítása.) Ez nem rossz elgondolás, de nem is jó.

Mi a közös az összes elméletben? Mi az értelme a kommunikációnak?

A kommunikációra is filozófiai módon fogunk tekinteni. Pontos konklúziója a következő:

Közösségek előállításának technikája.

Részletesebb leíráshoz technikai szemléletmódot fogunk alkalmazni.

Milyen értelemben jön létre közösség a kommunikáció során? Valami üzenet eljut A-ból B-be. Ez azzal jár, hogy ami korábban csak A-ban volt, megjelenik B-ben is. $\Rightarrow$ Mindkét helyen előfordul, közös A-val és B-ben. Venn diagrammal ábrázolható.

Ismeretség, tudás közös. Attól függ, hogy a kommunikáció milyen. Mindketten birtokolják ugyan azt az ismeretet. A közös gondolat tartalmát.

Mi a közösség?

Egyáltalán nem triviális.

- Lehet például teljesen mesterséges módon közösséget létrehozni. Kategorizálással. Például: Informatikahallgatók, felvételi bizottság dönti el.
- Közös élményeket lehet szerezni. Együtt cselekvés. Közvetítő ilyenkor a tevékenység, amit együtt csinálnak.
- Bele is lehet születni egy közösségbe. Magyarországon születik —magyar állampolgár. Törvény így rendelkezik, jogi aktus keretében alakul ki a közösség az újszülött és más állampolgárok között.

Az elmének a tartalmait, tapasztalat, elgondolás, tudás, élmény megosztjuk a másikkal, létrejön a közös tartalom, aminek előállítása a cél.

A természet adta állapot — adott esetben — nincs közösség. Tanár úr nem árulja el, hogy mit gondol például az articsókáról. Nincs közösség.

Individuumok vagyunk. Egyéni elgondolásaink vannak. Mindenkinek egyéni elméje van. Személyes

agy nem elég. Nem vagyunk egyedül mindenre képesek. Igény van arra, hogy megosszuk másokkal terveinket.

Alapállásban el vagyunk választva egymástól. Cél az, hogy ezt megszüntessük. Kommunikáció – community – közösségápolás.

KÖZÖSSÉGÁPOLÁS TECHNIKÁJA

Technika

"Technikai szituáció feletti uralom."

Technikai szituáció: Feltételrendszer. A létezők sokasága, amely mellett az adott uralom megvalósulhat.

Uralom: Mesterséges létezőt hozunk létre. Olyat hozunk létre, ami egyébként nem létezne.

Technika működéséhez mi szükséges? A mérnök (technikus) feladata, hogy ezt tudja. A feltételek teljes, pontos ismerete.

Feltétlenül szükségesek:

- Ágens: emberi akarat, szándék
- Eszköz: technikai szituáció azon része, amelynek segítségével, amely közvetlen közreműködésével el lehet érni az adott célt.
- Cél: Valamilyen mesterséges létezőt eredményezzen

Kommunikáció, mint közösség előállításának technikája

Kommunikációs szituáció feletti uralom. Mi az uralomnak a jelentése? Létrejön egy olyan közösség, ami kommunikációs szituáció feletti uralom nélkül nem létezne.

Kommunikációs szituáció: Feltételrendszer, amely mellett a cél megvalósulhat. Cél: Mesterségesen kialakított közösség létezzen.

Létezők sokasága: az egész világon belül valahogy azonosítunk egy tartományt, ahol a kommunikáció végbemenése befolyással él. Erre rengeteg szaktudás van. Nekünk elég annyi, hogy mindenképpen szükség van rá.

- Ágens: Elválasztottság. Megosztott. $[A|B]$ Két fél között zajlik a kommunikáció. $A - B$ Nem feltétlenül két személy a két fél. Előfordul, hogy nincs egyenlő pozícióban a két fél: Lehet rádió–közönség, tömegkommunikációnál. Újság–fogyasztó. TV–nézők. Egyirányú kommunikáció. Szerkesztőség, be akarják juttatni az individuumok fejébe. Nem közvetlen kommunikáció. Egyirányú. (Kikapcsolni ki lehet, kritikusan lehet olvasni az újságot.) Interaktív TV: Csak a betelefonálás TV műsorig jutottunk el. Érdekcsoportok kezében van a

tömegkommunikáció. Cél a trenírozás, politikai érdekek, fogyasztói szokások betanítása.

Következmény az intellektuális műsorok félresöprése.

- Eszköz: Médium. (Régi típusú kommunikációs irodalomban volt csatorna.) Ma már médium. Miféle médiumok vannak? Rádió, TV, újság, internet. Az az eszköz, amely segítségével a közösség létrehozása végbemehet. A médiumokat alapos elemzésnek vetik alá. Alapvetően hogyan működnek? Ezzel hosszasan fogunk foglalkozni.
- Cél: Szétválasztódottság megszűnik. Mire vonatkozzon, mit osztunk meg, milyen típusú közösséget szeretnénk létrehozni (stabil, örökleszóló, vagy ideiglenes)

Kommunikáció: Ezen komponensek együttműködése és együtt létezése.

Mi értelm van a közösségeket létrehozni?

Miért érdemes kommunikálni? Egyszerű összefüggés.

Az ember társas lény. Társadalom "society" az a szerveződés, létforma, amelyben az emberek együtt élnek. Mi a társadalom? Karl Marx: Az emberek nem tudják, de teszik. Öntudatlanul, nem szándékosan cselekszünk.

A hálnak nem kell tudni hidrodinamikát ahhoz, hogy ússzon. Nincs is tengeralattjárójuk.

Ember: Ha már benne vagyunk a társadalomban, meg akarjuk érteni. Van is értelme, érdekes rálátások.

Társadalom

Társadalom = Közösségek + kultúrák együttlétezése.

Miféle közösségek alkotják a társadalmat? Ósközösség, törzsi társadalom esetén törzsek közössége alkotott egy egységet. Vérségi alapon szerveződtek például. Ahhoz, hogy ez működjön, figyelembe kellett venni, hogy milyen kulturális hagyományt követnek, milyen hagyományaik vannak. Fontos, hogy magukat meg tudják különböztetni a másiktól.

Nem csak törzsek vannak. Családok, rokonságok, ezen kívül vannak törzsi kötelékek is. A közös ellenség is közösségsszervező erő.

Egy ember többféle közösségnek is lehet tagja egyszerre. Minél többféle közösségben van, annál komplikáltabb, összetettebb szerkezete van az adott társadalomnak.

Feudális rendszerben urak és szolgák vannak. Jobbágy csak egy helyhez tartozhatott. Egyszerű társadalom.

Kultúra: Összetett magyar kultúrában élünk, de nem feltétlen tudjuk, hogy mi az.

Tehát a közösségek létrehozásával kapcsolatban éppen ez a tennivaló. Azzal, hogy vizsgáljuk a társadalmi viszonyokat, amik között élünk, alakítjuk azokat.

Internet: Speciális eljárásokat követünk, az internet működése révén az individuum minden korábbinál hatékonyabban tudja kontrollálni saját közösségi típusát. Beletartozik adott közösségbe vagy nem. Saját akaratát képviseli.

Az internetnek, mint kommunikációs szereplőnek ez a legfontosabb szerepe. Az internethasználó minden korábbinál nagyobb szabadságot élvez a közösségek viszonyában. Beletartozás, bele nem tartozás, létrehozás.

Az internet mesterségesen létrehozott közeg. Egyik fontos célja: Abba a helyzetbe hozza a felhasználót, hogy közösségnek ne legyen kiszolgáltatott. Saját kezébe vehesse a közösségi viszonyainak kialakítását.

Internetadó tervét meg lehetett akasztani. Hogyan? Ha nem lett volna internet, simán bevezethették volna. Füstadót például. Hiszen a polgárok, az alanyok ki vannak szolgáltatva. Viszont az internethasználat lehetővé tette egy alternatív közösség megszervezését, akik nem akarták ezt. A közösség ereje megmutatkozott, sikerült eltorlaszolni az adót.

Közösségszervezés működik. Méghozzá nagyon hatékonyan. Különféle hatalmak tartanak is az internettől. Főleg, ahol az elnyomás jelentős. Ahol demokrácia van, ott az internetet használják. Például: iDemokrácia, iGovernment Észtországban, Skandináviában, Svédországban. Internet a közösségeket erősíti, társadalom szövete ellenállóbb legyen.

Ahol elnyomás van, ott gyanakodva néznek a netre. Kínai internet vizsgálata külön szakkutatási terület. Hogyan korlátozzák az internetet.

Arab tavasz mozgalom: Arab forradalmak alapvetően az internet révén működött egyáltalán. Hierarchikus társadalmak, katonai diktatúrák voltak. Egyéni szabadságjogok abszolút nullán voltak.

Az internethasználat következtében létrejöttek olyan közösségek — más generáció — akik már közösségbe való tartozást a saját kezükben tartották. "Én fogom eldönteni, hogy magam alá vetem-e magam a diktatúrának, a teokratikus rendszernek, stb."

Egyiptomban lekapcsolták az internetet pár napra, miután rájöttek, hogy mekkora erővel rendelkezik a tüntetések, a forradalom szervezésében.

Közösségalakítás az internet szempontjából fontos.

Ágens

Eddig:

- Elválasztott, felek vannak benne.
- Nem feltétlenül személy az adott ágens. Lehet intézmény.

Nem kell személyesen jelen lenni. Elég, ha van emberi akarat delegálva a kommunikációs szituációban.

Politikai komisszárok nincsenek jelen a televízióadásban. Elég a szándék az előírásban, szabályrendszerben, ami a TV működését irányítja.

Tulajdonosok, megbízók által képviselt szándékokat képviseli a cikk, nem az aláírt újságíró neve a fontos.

Nem a maga véleményét képviseli, hanem valaki másét. De vannak olyan helyzetek, amikor nem így van.

Kommunikáció további változatai is vannak. Regény: Író és olvasó közötti egyoldalú kommunikáció. Film, festmény is hasonló.

Elhozza hozzánk üzenetét az író. Rábízta valamilyen médiumra. Lehet, hogy már nem is él, de az üzenete eljut hozzánk. Aszimmetrikus kommunikáció, főleg műalkotások esetében.

Oktatás: Lehet interaktív, a felek között folyhat kommunikáció. Ez a leghatékonyabb, de mégse fordul elő gyakran, mert nem készek rá a felek.

Egyenlő pozíciójúak-e a felek? Tegezés, magázás: úgy gondolják, hogy nincsenek egyenlő pozícióban.

Demokratikus hagyományokkal rendelkező országokban nem divat a megázódás, megszűnőben van a hierarchia. Japánban a férfiak és nők pozíciója a társadalomban nem ugyan az. Évezredekig eltérő volt a nyelvtípusa. Annyira, hogy majdnem külön nyelv volt.

Következő alkalommal lesz: Médium, Cél, Kultúra

11. ELŐADÁS

Az internet kommunikációs eszközként és szereplőként való tanulmányozása

Eddig az internetről, mint technikai rendszerről beszéltünk. A későbbiekben, a technika más szempontból való megközelítése is fontos lesz.

Eredményeink

Az internet mesterségesen létrehozott, saját értékekkel terhelt szféra. Ismerjük több funkcióját, például: kommunikatív funkció.

Kommunikatív szempontból jellemezhető, e szempont alapján kommunikációs szereplőnek mutatkozik.

Először azt láttuk, hogy a kommunikáció sajátos változata a technikának – közösségépítő technika.

Az internet ebből a szempontból egy mesterséges közösségek kialakítását lehetővé tevő szféra.

A közösségépítésben, a közösségek kialakításában, a közösséghez való tartozásban az internethasználó a korábbinál jóval több joggal rendelkezik.

A modern kor emberei a közösségi viszonyokat legjobban a saját oldalukra tudják helyezni.

Kommunikáció, mint technika

(Ágens, eszköz, cél)

- Megosztott, szétválasztott ágens.

- Cél mindig tartalmazza az ágens megosztottságának megszüntetését.
- Eszköz médium, azt képviseli, ami kommunikáció során felhasználunk annak érdekében, hogy mesterségesen kialakított közösség legyen.

Korszakok

Médiumok végeredményben mindig emberi közösségek vannak, szerepet játszanak. Technikai eszközök fejlődése jellemző a technikára. Pattintott kőtől iparig.

Médiumok is komplikált fejlődést mutatnak.

Elfogadott álláspont: Élőbeszéd, írott szó, kép a tipikus médiumok, és e sorrendben váltak uralkodóvá.

Kultúrtörténeti korszakok:

Szóbeliség (oralitás) kora

Ahol nem kizárólag beszéltek, de meghatározó jelentőségű volt. Kezdetektől i.sz. V-ig tartott. Eposzok, mitikus mesék, történetek.

Írásbeliség korszaka

i.sz. V-XX század közepéig tartott. Mindent leírni, eposzok.

Vizualitás

XX. század közepétől új korszak a képi kultúra. Képek által hordozott tartalmak váltak meghatározóvá.

Különböző médiumok, másként kell velük bánni.

Ahogy az ember alakítja, csinálja ezt a dolgot, ezt a közösséget, az a meghatározó jelentőség. Nem a "mit kommunikálunk", hanem a "hogyan" érdekes történelmi szempontból.

"Az számít, hogyan csinálják az emberek"

Kommunikációtörténet Torontói (Kanada) iskola legnagyobb alakja: Marshall. Az ő egyik alapvető elve ez:

"Kommunikációnál a hogyan számít meghatározó jelentőségűnek."

Médiumok természetéből adódó fontos következmények: írás linearitása, beszéd cirkularitása.

Szubkultúrák

Szubkultúrák mindegyik korszakban voltak. Például: írásbeliség korában szubkultúra az egyetemi előadások, amik előszóban folytak. Színi előadások szintén. Rádió is.

Mi ennek az egésznek az internetre való kifutása?

Mi következik ebből?

Az internet a XX század közepétől emelkedő kommunikációs eszköz, a képi kultúra, a vizualitás jegyeit hordozza.

A kép fogalma V. Flusser szerint: Jelentés terület, a felületen szét vannak osztva az információk.

- A kép előállítója osztja szét
- A néző gyűjti össze és alakítja ki a képet magának.

Az internet tekinthető világméretű, többdimenziós képnek.

Dimenziószáma nem kettő, hanem nagyon is sok. Nem lehetetlen kiszámolni, lehet rá írni programot.

Valószínűleg nem egész szám, hanem fraktál. Nem is lesz stabil, gyorsan változik.

A kép nézegetője, az interneten tájékozódó felhasználó ide-oda kattintgatva próbálja begyűjteni az információt. A szörfölés egy világos megjelenése ennek.

A weben található egységeket szerkesztik, képi szerkesztési elv szerint. Hipertext. Így komplikáltabb szerkezetet lehet adni az információnak.

Az internet médium/eszköz, használatának segítségével az emberek sajátos közösségeket hozhatnak létre.

Az internet, mint eszköz

További dolgokat is lehet még mondani. A médiumok elemzésére alkalmazhatunk egy elvet vagy hasonlóságot:

Azt látjuk, hogy a klasszikus technikáknál az eszközöket előszeretettel formálják több szempontból is. Nem csak az anyaguk (itt: beszéd) fontos, hanem a formájuk is. Gépeket hoznak létre.

Kommunikációs szituáció feltételeinek rögzített összefüggései. Kommunikációs gépek. Ezek – ugyan úgy, mint a technikai gépek – rendelkeznek szerkezettel, amely többé-kevésbé stabil.

Az internet azt a célt szolgálja, hogy a szerkezetébe bele delegált, beépített emberi szándékok megfelelő rendben, erősséggel és sorrendben (?) kövessék egymást.

Kommunikációs gépek

Kommunikációs gépek közé azok a dolgok tartoznak, amik alkalmasak közegeket formálni a beszéd, írás, és kép segítségével:

- Beszéd rögzíthető, magnetofonnal, telefonnal. Lehet uralni.
- Írás esetén a legegyszerűbb gép, a jelerőztítés eszköze; a ceruza/toll/kréta. Szivacs/radír a másik egyszerű eszköz. Az írást segítségükkel formálhatjuk.
- Sokkal komplikáltabb dolgok is vannak. A kommunikációs gépek esetén is az egyszerű gépekből összeépíthetünk összetettebb gépeket is. Írógép, stb.

Fontos gépek történelmünk során

- Könyv: Írott szövegnek megfelelő módon való kezelését teszi lehetővé. Kézzel írott, nyomtatott könyvek is vannak. Könyv "felfedezése", a legfontosabb lépések helyszíne: Alexandriai Múzeum és Könyvtár
- Ritmusos beszéd, vers is fontos gépezet. Megfelelő szabályok nyomán reprodukálni tudunk valamit.
- Fényképezőgép: Képhasználatot, technikai képek előállítását lehetővé teszi. Sok egyszerű manővert épít egybe.
- Számítógép: Nem csak egyféle kommunikációs médium alakítására képes. (Könyv csak egyféle – írás. fényképezőgép is csak egyféle – kép.)

Számítógép, Digitalizálás

A digitális számítógép előtt voltak analóg gépek is, azokkal most nem foglalkozunk. Mai világban radikálisan csökkent fontosságuk. Hasonlóképpen a rádiózás: rádióhullámok modulálása analóg módon vs. digitális jelek.

Digitalizálás révén a hang is, írás is, kép is digitalizálhatók. Összekeverhetők, ugyanolyan nyelven vannak kifejezve. A számítógép használata következtében eltűnik a korábban fontos különbség a beszéd, írás, és kép alapú kommunikáció között. Újraszerkeszthetjük a számítógépek segítségével a

tartalmakat. Ez az újraszerkesztett egység világméretű képet mutat.

Visszafele kompatibilis, lehet csak képet, csak szöveget, csak hangot szerkeszteni is. De nekünk az új lehetőségek fontosak.

Új lehetőségek

A kommunikációs technika nagyon sokféle közösségtípus megteremtését teszi lehetővé.

Nem meglepő, hogy a kommunikációs szituáció feletti kontroll az internet használóké leginkább. Azzal, hogy számítógépet kap kezébe, legkülönbébb kommunikációs közegek közötti totális kontrollt biztosítják számára. Persze érteni kell hozzá valamennyire:

Digitális írástudás

Ugyan úgy, mint ahogyan az írás-olvasást megtanították a gyerekeknek és az analfabétáknak, ma a digitális eszközök használatát kell tanítani a hozzá még nem érőknek, mert annak segítségével kapcsolódunk ma.

Ha valaki nem birtokolja a digitális eszközök feletti uralom képességeit, akkor kiesik ebből a lehetőségből és nem tudja kontrollálni, hogy milyen közösségekben vegyen részt.

HARMADIK SZEMPONT: AZ INTERNET EGY KULTURÁLIS KONTEXTUSBA ILLESZTHETŐ, KULTURÁLIS KÖZEG

Kulturális közeg: A kultúra hordozója. (közeg - hordoz valamit). Mit hordoz? Tapasztalat, hogy az internet bármilyen kulturális tartalmat képes magába olvasztani. Tehát mindent. Az emberi kultúra egészét.

A régi kultúrák alternatív változata megjelenik az interneten: Internetkultúra. Megkezdődött a kultúra újraelőállítása, a kultúra reprezentációja az interneten.

Internethasználat jelentősége a kultúra szempontjából

Kultúra fogalma, Kultúra reprezentációja, Kultúra újra előállítódik az interneten.

Újra előállítódás során a webre gondolunk. Honlapok valamilyen hálózata. (Fizikai/technikai szempontból az internet "net", network, hálózati kapcsolat számítógépek között.)

Honlapok és társai. Két külön dolog. honlapok kötődnek konkrét gépekhez, de ennek jelentősége minimális. Van másolat több helyen a legtöbb honlapról (pl. archive.org)

További hálózatokat lehet találni: Nem pusztán technikai eszközről, nem reprezentációs szintről van szó, hanem a közösségről. Az emberi világ, társadalom

szerkezete, jelenléte szintén fontos, amikor valamit létrehozunk. Ha a társadalom is beleszól, ahhoz kötődik. A számítógép hálózattal való kapcsolata révén történik valami, ez az például. Társadalmi hálózat, "social network", "social media". Végso soron ez az, aminek örökös példája a Facebook. (Van belöle több ezer, de legtöbbben Facebook-ot ismerjük.)

A három szint:

- Gépek hálózata
- Honlapok hálózata
- Emberek hálózata. (Facebook-on közösségi hálózatok vannak)

Ez a három hálózat komplikált módon össze is kapcsolódik. "Kell hozzá": Honlapokhoz kell a gépi hálózat. "Önmagához való viszony": Honlapok hálózatához kellene más honlapok, honlap hálózatok. Stb.

Közösségi hálózatok kötödnék mindháromhoz: önmagukhoz, technikai hálózathoz, és a webhez is. Hiszen be vannak linkelve, és tartalmazhatnak maguk is honlapokat.

"Fent vagyok a neten!"

Van még egy ügy, amit a társadalomba illesztve vizsgálunk. Kulturális univerzumok valamiféle hálózatai jönnek létre. Az egyes individuális

internethasználók saját világait tartalmazó szubkulturákat tartalmazzák. Világok hálózata. Mindenkinek van, vagy kialakíthat valami saját világot, kulturális univerzumot. Ehhez szükség van a netre, a webre, a közösségi hálózatokra, de mégis saját világ.

Ez ki is fejeződik valami módon. Nincs egy konkrét eszköze. [Pista világa] és [Józsi világa] külön vannak, léteznek. Nehéz őket összehasonlítani, de mindről tudjuk, hogy létezik. Formája és tartalma is van.

Tartalom: Egyes individuális internet felhasználó be tud fogadni.

Forma: A korábbi három szempont, ahogy az internet használó ki tudja fejezni magát. Mintha egy nyelv lenne. Eszközei annak, amit az ember ki akar fejezni. Mit akar kifejezni? Hogy létezik.

Ez egy új lehetőség

Miért használjuk az internetet egyáltalán? Lehet nem érdekes módon, pl. rádióhallgatás, TV nézés, de lehet érdekes, értelmes módon is: Ami minden korábbi gyakorlatot felülmúl. Kell hozzá a három fenti dolog: számítógépek közötti kapcsolódás, honlap, közösségi kapcsolat, de a tartalma! "Én létezek!" "Ott vagyok a neten." "Fent vagyok a neten." "User vagyok." "Van egy digitális identitásom." Lehet csak annyi, hogy "Vagyok!". De általában nem. Meg lehet nézni

mindenkiról, hogy mit szokott olvasni, mit oszt meg, mit keres fel gyakran, miből áll össze saját világa, nézőpontja. Ami az individuum tartalmát fejezi ki.

Állítás: Ugyan úgy, mint korábban, itt is meg lehet figyelni, azonosítani azt az összefüggést, mely szerint a net használat következtében a személyes identitás jelentősége minden korábbi kornál jelentősebb. Az embernek van egy identitása.

"Van honlapom." "Van Facebook profilom." Legalábbis lehetnek.

Korábbi korszakok

Ezek mind szakértők által létrehozott kultúrák: Az, hogy az ember micsoda, egyes egyén léttartalma, mi az, ami fontos, milyen értékeket követünk, mit csináljunk mit ne, erkölcs, a kultúra. Egyes emberek arra voltak kényszerítve, hogy ezeket a szakértői kultúrákat benyalják és kövessék.

Mi a szakértő? Például az ideológia meghatározói. Tudósok, politikusok, költők, művészek, papok, filozófusok, azok, akik hozzászóltak, mit jelent emberként élni. Ehhez nem tudtak hozzászólni az átlagemberek. Kellott hozzá felkészülni, egy csomó feltételnek érvényesülni, hogy hozzászólhassanak. Népi kultúra vs. Magas kultúra. A nép besüppedve élt az életbe. Magas kultúra: Tudósok megmondták, hogy

nem is úgy van, hogy a nap felkel, hanem a föld forog a nap körül.

Népi kultúra vs. Magas kultúra

Népi kultúra például: Fájdalmas énekek a szenvedésről, különféle ügyekben. A miénk nem ugyan az, mint például a portugáloké, de össze lehet hasonlítani. Minden körülmények között élők kicsit eltérő kulturális értékeket alakítottak ki az emberi jelenségekről.

Népi kultúrának nincs szerzője. Nem tudjuk, ki találta ki. Közvetítésnek nincs hatékony mechanizmusa, például internethálózat, csak a szóbeliség, egyszerű utánzás. Időnként. Nincs kritikának helye és értelme. "Fogadja el." Népi kultúra mindig az azonosulást követeli meg. Minél szebben táncolsz, bukfencezel, vetsz cigánykereket, annál jobb. Ha beletartozol a magyarok kultúrájába, akkor elfogadod ezeket a dolgokat.

Ezzel szemben a magas kultúra ebből a közegből kiemelkedő, ezt affektáló, és ezt kritikailag jellemző közeg. Miért így kell táncolni? Lehet választani. Tessék választani! Nincsen triviális attitűd. Elválunk az egytől. Van másik. Nem közösségek csinálják, hanem egyes egyének. Egyén le tud szakadni a közösségtől. Képesek önállóságra, legalább időlegesen. Létrejön kritikai pozíció, létrejön az emberlétnek egy másik

dimenziója, amit a magas kultúra képvisel. Mikor jött ez létre? Európában a görög filozófia.

Más népeknél máskor jött létre. Civilizációs próbálkozások, előbb utóbb mindenütt létrejött, vagy a civilizáció kihalt

Hogyan alakul át az eredeti? Létrejön az új szál, utána kölcsönhatás lesz a kettő között. Ez vezet az eredeti átalakulásához.

Fennmarad mindkettő a kezdetektől, egészen a XX század közepéig

A korábbi időszakokban világos volt a magas kultúra dominanciája. Megmondják a népeknek, hogyan kell élni. Hiszen ők vannak erre felkészülve. "Költő mondta: Elvegyültem a népben és kiváltam." Megfogalmazta a radikális kritikát.

Modern kultúra ezt kifejezetten szentesítette. Már korábban így volt, vallásos kultúra ugyan így jár el. Hierarchiák: Isten volt legfelül, egyes ember végtelen sok ilyen meghatározottság isteni rendelet lecsorgása után tud élni. Egészen a XX század közepéig.

Mi történt a XX században?

Emberek tízmillióit ölik meg hülye ideológiák mentén, amik a magas kultúrából származnak. A magas kultúra felmondja a szolgálatot. Elvadultak a rendszerek.

Két világháború, emberek megsemmisítésére kialakított mechanizmusok, politikai rendszerek. Ez elfogadhatatlan. Ez a felismerés hozta létre a posztmodern álláspontot. Egy újfajta kultúrát.

Nem fogadjuk el, hogy egyik ember álláspontja értékesebb lehet a másiknál.

60-as 70-es 80-as években válik meghatározóvá. 1980-as években volt a csúcson — pont akkor alakult ki az internet — erősítik egymást. Az internet a posztmodern értékrendet hordozza. Bele van építve.

Mi az a posztmodern értékrend?

Az a kritikus attitűd, ami ezt az egészet elutasítja. Alapvetően elhibázott, amikor valakik megmondják másoknak, hogyan kell élni. Mi értékes, mi nem, mi jó, mi szép. Senki se mondhatja meg senkinek a kötelező elfogadás erejében.

Hatalmi pozíció. Magas és népi kultúra közötti hatalmas szakadék. E különbség indokolatlan, nincs rá szükség. Egyformán érdekesek és fontosak az egyes individuum számára. Senki se mondhatja meg, mi a helyes, majd az egyes ember eldönti. Természetesen nem saját lelkéből kell kibányászni mindent, lehet másolni. Nem tűnik el a különbség.

Magas kultúra is egy álláspont, de mellette van végtelen sok más.

XX század közepétől individuális világképek létesítése lehetővé válik, sőt népszerű. Az a felismerés, hogy ezt kell csinálni, rá kell bízni az individuumra, a posztmodern kultúra javaslataiból adódik. (Javaslatok, mint az "El kell kerülni a háborút.")

Ha van ilyen kitüntetett pozíció, akkor azt szükségképpen kisajátítják és kihasználják. Meg kell szüntetni bármilyen álláspont kitüntetettségét.

Mindenkinek saját világa van. Senkinek nincs joga a másikat megtéríteni, lehülyézni.

Ez végtelenül plurális. Végtelen sok álláspont, igazság, valóság van. Lehet egyezkedni egymás között, legnagyobb mértékben meg lehet egyezni a közös helyzetben. De a vita ne szükségképpen, hanem önszántunkból, és egyenlően, ne egyik másiknak alárendelten történjen.

Népi kultúra világa nagyon egyszerű. De nincs jogunk azt mondani, hogy az egyszerűség elfogadhatatlanságot jelent. Meg lehet próbálni elmagyarázni, de kényszer nélkül.

Az internethasználat kifejezetten ennek a világépítésnek, a plurális világképnek hordozója.

Az internet elsősorban arra való, hogy ezeket az individuális világokat befogadja, mindenki előállíthassa, ápolhassa saját világát. Nem véletlen,

hogy a Facebook több mint 1 milliárd felhasználóval rendelkezik.

Én létezek, és ugyan olyan jogom van a létezéshez, mint bárki másnak. Jogom van saját elképzelést kialakítani arról, hogy az élet mi, az ember mi. Ebből a pozícióból veszek részt minden közösségben, minden dologban. Senki se torkolhat le.

Jövő hétre marad az utolsó, negyedik szempont (alkalmazás?)

12. ELŐADÁS

Befejezzük az internet természetének leírását.

Filozófiai szemléletmód alkalmazásával. Az internet létező, többféle módon össze lehet állítani (pluralitás).

Előbb ismételjünk

Arisztotelészi szemléletmód

Az internet összetett, komplex. Ráadásul változó karakterű is. Adottságai változnak.

Négy ok

Valamilyen létező micsoda, miből áll, hogyan jön létre, és mi célból? Négy szemszög: Mint technika, kommunikáció, kulturális közeg, és önálló organizmus.

Virtuális létező

Valamilyen mértékben valóságos. Az internet közeg, virtuális létezők sokasága alkotja.

Kommunikációs szempontból

Mesterségesen kialakított, virtuális (online) közösségeket hozzanak létre és tartsanak fenn az emberek.

Az individuum kontrollálni képes a kommunikációt.

Kulturális közeg

Sajátos kultúrát képvisel az internet. Befogad mindent, az egész emberi kultúrát, de más rendben hozza létre. Ez a sajátos rend azon alapszik, hogy az internet

kiberkultúra, populáris kultúra. Magas és hétköznapi/népi kultúra közötti szakadék megszűnik. Keverékében minden és mindenki jogosult. A kultúrát előállítók és fogyasztók közötti különbség megszűnik.

Elvileg persze lehetséges magas kultúra ötletét nyomni az interneten is. De ellen lehet állni ennek az erőszaknak, vissza is lehet akár fordítani.

Mi a kultúra?

Egy olyan értékrend, amelynek a működése, jelenléte biztosítja azt, hogy az ember valami. Tartalma: Az emberi tartalom. Mi az ember egyáltalán.

Kultúra révén a természeti viszonyok — amelyek érvényesülnek az embernél is — azonosak az állatokéval. Az emberi viszonyok: természeti viszonyokat társadalmi viszonyokká változtatjuk a kultúra révén. Nem a természeti viszonyok érvényesülnek a társadalomban, hanem azoknak átértelmezett változata.

Természetesen enni kell, lélegezni kell. De kulturált, átértékelt formában értéket tulajdonítunk különféle viszonyoknak, összefüggéseknek a társadalomban. Nem fogadjuk el a természetben adódó viszonyrendszert.

Más viszonyrendszerben azonosítjuk magunkat, amelynek összefoglaló neve a kultúra. A kultúra a

társadalom konstrukciójának az eljárása. Az ember létrehozása.

A kultúra az, ami megkülönböztet bennünket az állati léttől.

A kultúra jellege az internethasználat révén megváltozik: Ami számít a közösségben, az nem szakértők döntésén múlik. Minden egyes internethasználó döntése, állásfoglalása is szerepet játszik. Ez az emancipáció, a felszabadulás, Kibontakozás.

Emancipáció

Korábban ez közösségekre volt jellemző, megosztották a feladatot. Most, az internetnek köszönhetően egyénileg mindenkire vonatkozik. Ez nagyon fontos fejlődés történelmünkben.

Weblapokon megmutatkozik az individuális döntésrendszer. Kommunikációval előállítjuk a közösségeket, a kultúra pedig a tartalom. Nem csak eldönthetem, hogy milyen közösségben veszek részt, hanem a tartalmat is megváltoztathatom. Facebook: a közösséget (kapcsolatokat) is az ember alakítja, és azzal, hogy meg lehet osztani tartalmakat, életben tartunk egy értékrendet, egy kultúrát is. "Mi az, ami fontos." Ez által mikro szinten ugyan az történik, mint ami a társadalomszerveződéskor jött létre.

Analógia a számítógép szerkezetére vonatkozóan

A társadalmat tekinthetjük közösségek (hardware) és kultúrák (software) együttlétezésének.

Ez individuálisan mindenki számára elérhetővé válik.

⇒Nem hagyományos értelemben vett társadalom.

Ebből következik, hogy társadalom helyett most van hálólét, ami individuálisan konstruált közösség és kultúra. Új emberi lehetőség, új létforma a hálólét.

Nem a közösség dominanciája, hanem az egyéni személyiségé. A közösség minden tagja létrehozhat saját közösséget.

Hálólét

Hagyományos társadalmi fejlődés természeti viszonyokból társadalmat készít kultúra közvetítésével.

Most új szint, egy harmadik emelet épül, a hálólét.

Olyan módon keletkezik, ahogyan a társadalom is keletkezett. Egy átértékelés révén. Kiberkultúra, individualizmus, posztmodern kultúra, internetkultúra hozza létre a hálólétet a társadalmi létből. A társadalom viszonyait átértékelik.

Műalkotások, filmek, dalok hagyományos társadalmi viszonyok között értékek. Kiberkultúra átértékeli, például a tulajdonviszonyokat: Régen fizetni kellett a filmekért, hogy az előállítók megélhessenek belőle.

Fenn kell tartani az úgynevezett szakértői réteget. A hálólét ezt felülírja. Az ilyen tulajdonviszonyokat mellőzi.

- Az ingyenes letöltések gyakorlata értékelhető úgy, hogy az internethasználók csalók, jól akarnak járni, stb.
- De valójában új kultúra emelkedik fel, amelynek képviselői a kulturális javakhoz való viszonyrendszert sajátos módon értelmezik.
"Nem fogunk fizetni a kultúráért!"
- Ellenérv: Akkor nem készülnek majd értékek, hiszen nem lesznek fenntartva a művészek.
- Ellenérv ellenérve: Persze, hogy nem fogunk fizetni az ilyesmiért, hiszen valójában nem lehet különválasztani azokat, akik létrehozzák és elfogyasztják.

Én vagyok a kultúra termelője

Én írok dalokat, készítek filmeket. És közzéteszem. Aki élvezi, nézze. Nincs szakértő. Ehhez az kell, hogy a szükséges eszközök rendelkezésre álljanak. Ne kelljen évekig filmfőiskolába járni, álljanak továbbá mindenki rendelkezésére a jelenleg még drága kamerák, eszközök.

Technikai feltételek adottak, minimális technikai tudással, gyakorlattal mindenkinek joga van a kulturális értékrendben történeteket előadni. (Saját példáim: Vlog, Livestream, Playthrough/Lets play)

Az internet a hagyományos kultúrát befogadja. Az igazán fontos hatása ez ↑. Az individuális kultúra

felemelkedése és működtetése. Ennek van hálólét-szervező ereje.

Természetesen nem független a természeti léttől. Szükség van áramra, tárgyakra, ételre, stb. De nem ez a lényeg. Hanem az, ami mindezekből kiemelkedik. Ami sajátos módon újra és újra előállít egy új létformát. A hálólét. Ez az egyik legfontosabb jelenség az emberi történelemben.

Az internet a hálólét hordozóközege.

Szükséges minden, amire épül. (Feltételezi, hogy van közösség, számítógép, stb.)

Ez egy nemzedék óta van. 30 év. De hány nemzedék kellett társadalmi viszonyok kialakulásához? Nagyon sok. Facebook idén 10 éves. Már 1 milliárd 300 millió felhasználója van. Gyorsabban fejlődünk, mint valaha.

Ismétlés vége.

NEGYEDIK SZEMLÉLETMÓD: AZ INTERNET, MINT ÖNÁLLÓ ORGANIZMUS

Önálló létező, jól azonosíthatóan elválik más létezőktől. Ez hétköznapi nyelvi formuláinkból jól látszik: "Felteszem a netre." "Fent van az interneten."

Összetettebben is nézhetjük:

Miként jön létre egy organizmus?

Szerveződési elvei vannak, aminek alapján keletkezik. Szabályok, amik mentén létezik, és fejlődik.

Az élőlények organizmusok. Az élőlényekkel, élő objektumokkal analóg dologról van szó.

Az egész föld tekinthető egy organizmusnak. (Gaia hipotézis.)

Organizmus – szerveződöttség

Összeállt egység.

Biológiai modell mellett van mesterségesen kialakított szervezetek modellje, például cégek, intézmények, egyetem. Angolul: organism vs. organization.

Mindkét esetben a szerv van a háttérben: Komplex egység.

Arisztotelész pont ilyen szemléletmóddal rendelkezett: Minden vizsgált dolog összetett egység.

Két kérdés, Szempontok

Organizmus hogyan, mi által létezik és marad fenn?

Önfenntartó, önmagától létrejövő rendszer-e? ("self-organization")

Isteni teremtés – klasszikus példa

Végtelen bölcsesség. Nem magától jönnek létre a dolgok. Isten tud mindent és akkor megteremti.

Személyes.

Önszerveződés

Nincs szükség teremttőre, előre-tudásra, tervre.

Spontán alakulás hozza létre és alakítja az adott organizmust.

Személytelen.

Mi a helyzet az internettel?

Látszólag mérnöki teljesítmény nyomán keletkezett.

Személyes tervezettség. Csomagkapcsolt hálózat, központ nélküli, stb.

De alaposabb elemzések arra mutatnak, hogy az internet alakulása és fejlődése leginkább az "evolúciós barkácsolás" nevű szerveződési elv szerint zajlott.

Személytelen.

Gould: Evolúciós barkácsolás (evolutional tinkering)

Két fejlődési módszer van az evolúcióban

- Spontán változás (gének)
- Adaptáció (sokféleségből kiválasztódik a túlélőképesebb változat és az tud elterjedni)

Soha nem optimális megoldás, hanem az éppen kéznél levő építőanyagot használja.

Gondoljunk bele, micsoda örültségek történhettek velünk, emberekkel, hogy pont így működünk.

Ha ésszerűen lettünk volna teremtvé, sokkal jobb megoldások születtek volna. Ez az intelligens tervezés (intelligent design) fő kritikája.

Adott környezetben még ésszerűnek tűnhet a spontán barkácsoló attitűd, de ha a környezet változik...

Az internet alakulása evolúciós barkácsolás nyomán érthető meg

Spontán módon, ami épp kéznél van, és a probléma megoldására megfelel, benyomjuk. Majd ha már nem jó, kicseréljük.

Hardvert és szoftvert is. Közösségeket is. Honlapokat is. Mindre jellemző ez az attitűd.

Nincs senkinek döntő benyomása az internet alakulásához.

Ha az internetre felcsatlakozok egy szerverrel, megosztok egy honlapot, akkor az egész net megváltozik egy kicsit. Milliárd változatban megtörténik ez.

Végtelen sok plurális változás $\Rightarrow$ spontán fejlődik.

Egyéni tervek vannak, de nem dominálnak.

Vannak-e azonosítható szerveződési elvek?

Szabályszerűséget keresünk.

Kialakult organizmust tanulmányozzuk, megnézzük, mi fejeződik ki.

Az internet, mint önálló egység kifejez-e valamit? Igen. Mi az értékrendje? Mit üzen?

Utólag vesszük észre a szerveződési elveket.

Az internet értékrendje (ideológia)

Posztmodern értékrend, ami az internet használatára révén folyamatosan jelen van, megvalósul, újra előállítódik.

Mi volt a modern?

Nem a legújabb értékrend, hanem a XV-XX század közötti. Újkor, reneszánsz.

Észhasználat. "Egy igaz gondolkodás van." Az egyetlen igazságot/valóságot keresi. Végső megoldás, az "ultimate".

Abszolútként felfogott racionalitás.

Posztmodern

Amikor a modern már nem elég. Kritikusok lesznek az emberek a XX. század közepétől.

Minden, ami abszolút volt, relatívvá válik.

Fontos értékek

- Egy helyett a sok (pluralitás)
- Egyén, individualitás

- Virtualitás – a valóság is elveszíti abszolút érvényességét
- Töredezettség, fragmentaritás
- Hatalomellenesség, mert a dolgok feletti külső hatalom is abszolútum
- Anarchia, hatalom elvetése

Állítás: Ezek azok az értékek, amelyek az internetbe belefoglaltatnak.

Hálólét karaktere is megmutatkozik

Jellege: Plurális, individuális, virtuális, töredezett, hatalomellenes.

AZ INTERNET

Az internet, mint önálló organizmus, a posztmodern értékek hordozója és terjesztője.

Az internet egy posztmodern értékekkel terhelt közege a harmadik emberi létformának, a hálólétnek.

Könyv vége.

TARTALOMJEGYZÉK:

1. előadás	2. oldal
2. előadás	10. oldal
5. előadás	19. oldal
6. előadás	30. oldal
8. előadás	39. oldal
9. előadás	51. oldal
11. előadás	61. oldal
12. előadás	77. oldal

STATISZTIKÁK:

Előadás #:	Oldalak száma (A4):	Befektetett percek:	Szavak száma:
1	5	144	1077
2	6	78	1319
5	6	78	1396
6	6	68	1121
8	7	70	1601
9	6	77	1218
11	9	157	2121
12	6	116	1300
Összesen:	51	788	11153

A teljes könyv:

11 152 szó

84 097 karakter

761 bekezdés

2100 sor

Teljes befektetett órák száma: 17.6

(1 056 perc)

